

A Közép-európai Vaskultúra Útja Egyesület Magyar Tagozatának 2017. évi tevékenysége

A Tagozat munkájában a hagyományos kohászati tevékenységhez kapcsolódó, Diósgyőrben, Ózdon és Salgótarjánban működő szakmatörténeti csoportosulások tagjai, továbbá az illetékes múzeumok, egyetemi tanzsékek és a témában érdekelt budapesti szakemberek vesznek részt. Az elmúlt évben végzett munka az alábbiakban foglalható össze.

1. A tagozat közreműködésével szervezett rendezvények

- a. XI. Fazola Fesztivál (Miskolc, szeptember 15–16.), ~ 3000 résztvevő
- b. IX. Ipari Örökségvédelmi Konferencia (Ózd, május 19.), 104 résztvevő
- c. III. Őskohász Tábor (Somogyfajsz, június 1–6.), 26 résztvevő
- d. Salgótarjáni Ipartörténeti Emlénap (Salgótarján, szeptember 29.) ~ 80 résztvevő

Ezeknek a rendezvényeknek tehát összességében több ezer résztvevője, ill. látogatója volt.

2. A hagyományos kohászati helyszíneken történő munka rövid jellemzése

Diósgyőrben az Északkelet-Magyarország Ipartörténetének Ápolásáért Alapítvány tevékenykedett ezen a területen. Az ipartörténeti anyagok gyűjtése és rendszerezése mellett az Alapítvány legjelentősebb tevékenysége a Diósgyőri vár közelében lévő Ipartörténeti Emlékház működtetése volt.

A szépen berendezett kiállítást évente mintegy 1000 látogató tekinti meg. A látogatók összetétele igen vegyes, van köztük miskolci lakos, hazai turista, de igen sok külföldi is, közel 20 országból. Anyagi okok miatt heti két napos nyitva tartására van csak lehetőségük.

A felsőháromi Kohászati Múzeum munkájával kapcsolatban ígéretes kezdeményezései és tervei vannak az új igazgatónak, dr. Harcsik Bélának.

Az Ózdi Ipari Örökségvédők Baráti Körének munkájában a legjelentősebb esemény a IX. Ipari Örökségvédő Konferencia volt 104 regisztrált résztvevővel. Folyamatosan gyűjtik a mú-

zeum részére az ipartörténeti értékeket képviselő tárgyakat, eszközöket, továbbá kutatják a tárgyi és szellemi értékeket. Elérték, hogy az ipartörténettel kapcsolatos problémák tárgyalása során a városvezetés és más illetékesek is igénylik és kérik véleményüket. Salgótarjánban sikeresen megrendezték a 10. Salgótarjáni Ipartörténeti Emlénapot.

2018 során mind a Salgó-Tarjáni Vasfinomító Társulat, mind a Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. létrejöttek éppen 125. évfordulója van, a megemlékezésre előreláthatólag szeptember elején-közepén kerül majd sor. Ebből az alkalomból két emléktábla elhelyezését tervezik: egyet a Bányamúzeum épületére, egyet pedig azon régi épületre az Acélgyárnál, mely 1869-ben épült és az első akkori igazgatósági épület volt.

Liptay Péter már több éve gyűjt olyan leírásokat, melyek a gyárban dolgozókkal foglalkoznak. Ezekből készült egy „Acélgári emléksokor” elnevezésű CD-összeállítást.

3. Archeometallurgia

Ezen a területen igen eredményes munka folyt 2017-ben is.

Az MTA VEAB Történeti Szakbizottság Iparrégészeti és Archeometriai Munkabizottság több tagja 2017-ben is közreműködött az Avar kori vasművesség az interdiszciplináris kutatások tükrében c. pályázati téma kidolgozásában.

A kohászati-régészeti téma keretében bucavas-kohászati kísérleteket hajtottak végre Kaposvárott, és elvégezték a hozzá kapcsolódó archeometriai méréseket. Ózdon bucavas-kohászati bemutatót tartottak.

A tudományos ismeretterjesztésből is kivették részüket a munkabizottság tagjai. Előadások tartása mellett cikket, illetve könyvfejezeteket írtak a népszerű, sokfelé terjesztett tudományos magazinokba.

A MILK (Magyarország Iparrégészeti Lelőhelykataszter) elektronikus nyilvántartása, az interaktív lelőhelytérképek tesztelése és a lelőhelyadatok fel-

vitele a honlapra 2017-ben folytatódott. A honlap fejlesztését össze kívánják hangolni Magyarország Régészeti Topográfiájának munkálataival (MTA BTK Régészeti Intézet) és a Magyar Nemzeti Múzeum régészeti lelőhelyadatbázisával.

A Miskolci Egyetemen dr. Török Béla irányításával nyertes pályázatok forrásainak felhasználásával jelentős munka folyt („Avar vasművesség az interdiszciplináris kutatások tükrében”). Korábbi leletanyagokon különböző (kerámia-petrográfiai, archeobotanikai stb.) vizsgálatok történtek.

Dr. Thiele Ádám (Budapest) szervezésében Somogyfajszon 26 résztvevővel ismét sor került a nyári őskohász táborra, amelyen a honfoglalás kori technológiával folytattak kísérleteket.

2017-ben horvát és cseh kollégákkal közös kutatómunka indult, amelynek során Zágráb melletti régészeti feltárásról származó 12–13. századi kések komplex archeometriai vizsgálatait végezték el a Cseh Tudományos Akadémia Régészeti Kutatóintézetében és a BME Anyagtudomány és Technológia Tanszékén.

4. Tagjaink előadásai, publikációi

Az archeometallurgia területén dolgozó tagtársak voltak a legaktívabbak az eredmények közzétételében. A 2017-ben elhangzott hét előadás közül hat tőlük származik. Az előadások közül négy külföldön hangzott el.

Hasonló a helyzet a publikáció területén: a 2017-ben megjelent hat cikk közül négy külföldi lapban jelent meg.

5. Taggyűlések, elnökségi ülések

A Közép-európai Vaskultúra útja egyesület vezetői 2017-ben két alkalommal találkoztak: januárban Budapesten, októberben pedig a Leoben melletti Vordernbergben. Az üléseken az elnök (Prof. Gerhard Sperl, Leoben) mellett a magyar, a szlovén és a szlovák tagozat vezetői vettek részt. Ezekben az általános ügyek mellett aktuális előadások hangzottak el a tagozatok részéről; bemutatták az egyes tagozatok

munkáját, eredményeit. Vordernbergben a Kerpely-év alkalmából előadás hangzott el Kerpely Antal munkásságáról.

6. Problémák, nehézségek

Az előző években tapasztalt problé-

mák, nehézségek 2017-ben továbbra is fennálltak:

– A működés anyagi-pénzügyi fedezete rendkívül szűkös volt. Az önkormányzatokkal általában jó a kapcsolat és támogatásra is készek, de az ő lehetőségeik is korlátozottak. Sajnálatos, hogy a kormányzati, nem-

zetközi pályázatokon csak kivételes esetben lehetett támogatást nyerni.

– A tevékenységet döntő mértékben nyugdíjas, idős, ugyanakkor lelkes szakemberek végzik. Utánpótlásuk egyelőre nem látszik biztosítottnak; fontos cél ezért a fiatalok bevonása.

Dr. Tardy Pál, a Tagozat elnöke

Metallurgiai Munkabizottság alakult a Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Területi Bizottságában

A Veszprémi Akadémiai Bizottság (VEAB) megalakulásával szinte egyidejűleg alumíniumipari munkabizottság is létrejött, amely bizottságban képviselve voltak az alumíniumipari vertikum vezető szakemberei és az Észak-Dunántúli régió egyetemi kutatói. A HUNGALU Rt. megszűnésével a munkabizottság is befejezte tevékenységét. Történt erőfeszítés egy metallurgiai munkabizottság megalakulására, de a bizonytalan gazdasági környezet nem tudta igazolni a munkabizottság működését.

Napjainkra kialakultak a tulajdoni viszonyok, a magyar tulajdonú cégek tartós erőfeszítésüknek köszönhetően biztosítani tudták tartós működésüket és a nemzetközi cégek célkitűzése, törekvése is ismertté vált, hogy hosszú távú termelés mellett kötelezték el cégeiket.

A régió egyetemei is átalakultak, az anyagtudományhoz kapcsolódó tanszékek, új szervezetek jöttek létre, lehetőséget kínálva kutatási együttműködésre a termelő cégekkel az Észak-Dunántúli régióban.

A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) alapszabályzata is tartalmazza az iparral való együttműködést. Lovász László, az MTA elnöke a VEAB-nál tett látogatása során hangsúlyozta, hogy a területi bizottságok az ipar és a kutatóhelyek együttműködésének a fő színterei. Továbbá jelentős metallurgiai, fémfeldolgozó kapacitások koncentráltak a régióban. Mindezek figyelembevételével a VEAB elnöksége 2018. februári ülésén döntött a Műszaki Szakbizottság keretében

működő Metallurgiai Munkabizottság megalakulásáról.

A szervezés elkezdődött és az alakuló ülésre 2018. április 20-án került sok a veszprémi területi akadémiai bizottság székházában, Veszprémben.

Szerencsére egy heterogén összetételű bizottság jött létre, négy magyar tulajdonú cég van képviselve és a tulajdonosok, illetve első számú vezetők vesznek részt a munkabizottság munkájában.

Hat külföldi tulajdonban levő cég olyan felelős fejlesztési vezetőket delegált a bizottságba, akik komoly kutatás-fejlesztési tapasztalattal, szakmai ismeretekkel rendelkeznek, kutatói tapasztalatot szereztek és tudományos fokozatuk is van.

A régió négy egyetemének képviselője is biztosított a munkabizottságban, így a Dunaújvárosi Egyetem, Pannon Egyetem, Savaria-ELTE Campus, Széchenyi Egyetem.

A Munkabizottság fő célkitűzése az ipari termelő cégek és a kutatóhelyek hatékony együttműködésének elősegítése, fórum teremtése a fejlesztési programok kidolgozására.

A Munkabizottság regionális működésű, de nem nélkülözheti az ipari szövetségek, akadémiai társbizottságok támogatását, segítségét. Ennek érdekében állandó meghívottként kérjük fel őket, hogy nagy ipari kapcsolatrendszerükkel, piaci információkkal segítsék a fejlesztési programok kialakítását.

Állandó meghívottak: dr. Kristófné dr. Makó Éva, a VEAB Szilikátechológiai és Anyagtudományi Bizottság elnöke, dr. Vigh László, a Magyar Ön-

teszeti Szövetség elnökségi tagja, Hajnal János, a Fémszövetség ügyvezető titkára, dr. Török Béla intézetigazgató, a Miskolci Területi Akadémia Metallurgiai Bizottságának elnöke, dr. Török Tamás, a Magyar Tudományos Akadémia Metallurgiai Tudományos Bizottságának korábbi elnöke.

A Munkabizottság szakterületi illetősége kiterjed a kémiai és a fizikai metallurgiára, valamint az ehhez kapcsolódó anyagtudományra, vizsgálati módszerekre és a környezetvédelemre.

Az alakuló ülésen dr. Pósfai Mihály, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a VEAB elnöke köszöntötte a meghívottakat, a Munkabizottság tagjait. Bevezető előadásában bemutatta az innovációs költségek alakulását az Észak-Dunántúli régióban, majd dr. Nagy Endre, a VEAB Műszaki Szakbizottságának elnöke adott tájékoztatást tevékenységükről, és üdvözölte a Munkabizottság megalakulását.

Az állandó meghívottak rövid tájékoztatást adtak szervezetükről, illetve a bizottságuk tevékenységéről és támogatásukról, együttműködésükről biztosították a bizottságot.

Dr. Horváth János előadásában ismertette, hogy a Munkabizottság fő célkitűzése az ipar és a kutatás-fejlesztés közötti kapcsolat elősegítése. Az nyilvánvaló, hogy az ipari vezetők találkoznak a piaci igényekkel és megfogalmazzák a célkitűzéseket a fejlesztés számára. Ebben a legnagyobb a szabadsági fok a magyar tulajdonú cégek esetében van. A külföldi tulajdonú cégek esetében a cél az lehet, hogy a régió egyetemei partnerségi kapcsolatot megalakításával versenytársként